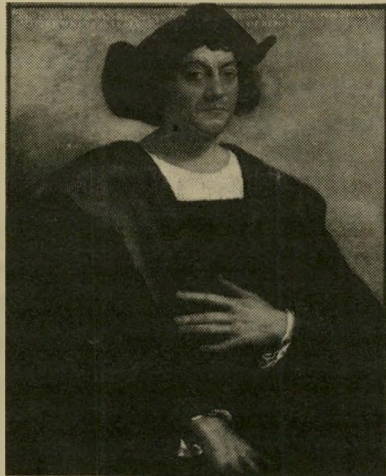

מיכתבים

דבר ראשון, היא פישלה בדיני ההלכה היהודית. ממתי אסור ליהודי כשר לעסוק בהימורים? ודבר שני, מי אמר שאי-אפשר להיות גם יפהפייה וגם חברה בתנועה לא-סימפאטית (כדיוק כמו שאפשר להיות, סליחה על הביטוי, מכוונת ובכל זאת חברה בתנועה מאוד סימפאטית).
שאלה חפץ, ירושלים

(המשך מעמוד 3)

אייפם על איותו הנכון של שמו? כך, למשל, כאשר נולד בנגואה האיטלקית הוא אמנם נקרא כריסטופורו קולומבו, אבל סנדקירממניו הספרדי דיים רווקא כינו אותו כריסטובאל קולון וכיום כלונו זוכרים אותו ככריסטופור קולומבוס.

התירס, התאו והתרפים

על מיספר הלשונות הטיבעיות ("תמרוקים", העולם הזה 31.8.88 והלאה).

החישוב כי הנזירה הילדהגרד ביקשה לצרף את הלשון המלאכותית הראשונה בהיסטוריה ל-2800 הלשונות הטיבעיות לוקה בחסר. כי בזמנה של הילדהגרד, במאה ה-12, בווראי עוד לא לקחו בחשבון את 500 הלשונות השונות שנפוצו בין האינדיאנים ביבשות אמריקה, שסופי חו, כידוע, לאנושות, רק ב-1492. אגב, זה לא צריך להפליא שלאנדיאנים היו לשונות כה רבות, הרי גם מיספר אליליהם הגיע למאות ובין השאר הם עברו את התירס ואת התאו ואת התרפים, שאותם נשאו על אלונקות. **בנימין זילבר, ירושלים**

אבן פה, אבן שם

על טיבם של נותני שרותים מסויי-מים ("יומן אישי", העולם הזה 28.9.88).

עורך העולם הזה מספר שכאשר התלונן פעם באוזני מפקד כלא על רמתם של הסוהרים, השיב לו הלה בנוסח "מה לעשות, אבא אבן לא יבוא לעבוד כאן". וזאת גם התשובה המתבקשת לעורך המתלונן על התנהגותם של נהגי המוניות (הנמנעים באלף תירוצים ואחד מהפעלת המזגנים כמוניות). גם כענף המוניות אבא אבן לא יבוא לעבוד! **יהודית בן-אור, תל-אביב**

העמק הוא חלום

על מיקומה של תופעת טבע ("גם זה וגם זה", העולם הזה 28.9.88).

בעלת המרור גם זה וגם זה טענה כאשר היא מיקמה את תופעת הטבע של הכניש הנראה כאילו הוא עולה, אבל, למעשה, הוא יורד ולכן המכונית מתגלגלת אחורה בעלייה, בקרבת ירושלים. זה לא קורה ביער הנשיא. זה לא קורה ביער הקרושים. זה קורה ביער בלפור ויער בלפור, כי דוע, מצוי בעמקירועאל.

פרק ב'

על פן נוסף באופנה הישראלית ("חלון-ראווה", העולם הזה 28.9.88).

אחרי שהעולם הזה טרח וגילה לנו מה הם לובשים כאשר הם יוצאים מהארץ (המראה אופנתית) אני מהבה כריכות לפרק ב' בסידרה — מה הם לובשים כשהם שבים לארץ. **אורלי רומנו, ראשון-לציון**

מי עמד בתחנה

על זיכרונות עולה משנות ה-30 ("יוני מן אישי", העולם הזה 28.9.88).

זיכרונות של אורי אבנרי בגר בו. לא ייתכן שכ-אשר עלה ארצה, בשנות ה-30, היתה תחנת-האר שטובסים בהתחלת שדרות רוטשילד התליאבי ביות תחנת אוד. וזה מן הסיבה הפשוטה שאוד עדיין לא היתה קיימת באותן שנים. תחנת-האוטובוסים הבינעיר-רונית הזאת, בעיקר למושבות יהודה והשפלה, היתה של חברת דרום-יהודה, לימים אחד ממרכיביה של אוד. **משה תלמי, תל-אביב**

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל-אביב, מיקוד — 63458. בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972-3-245242. מנוי 2009, ובטלסקס — RMYM IL 341667.

באקיינוס השקט שבה נערכו ניסויים גרעיניים, אך בלי החלק העליון.

יש מילים חדשות שיצרו מושג. למשל מילה שאני מתגאה בה מאוד: "שוואן". המצאתי אותה באחד הימים במליאת-הכנסת, כאשר התפלמס אבא אבן עם אלי ויל, שתקף אותי. שיגרתו לאבן פתק, ובו הגדרתי את אלי ויל כ-"שוואן", כלומר איש שהפך את השואה למיקצוע, ולא רווקא בצורה חיובית. לפעמים אני חש צורך במילה כדי לבטא מושג, אך הרברים אינם נקלטים. אולי מפני שהציבור אינו רוצה כמושג עצמו. למשל כאשר רציתי להפנות את תשומת-הלב לעובדה שלצידם של האשכנזים והספרדים נולד בארץ גזע חדש, בניצחונות שאחד מהירי אשכנזי והשני ספרדי. המצאתי את המילה "אשכנזי", שלא נקלטה בינתיים.

שוחחתי עם ירדני על מסע החללית דיסקאברי. ניתחנו את משימות החללית ובי-צועיה. לפתע נזכרתי שיש להעולם הזה ולי חלק במסע הזה, אם כי בצורה עקיפה מאוד, וכשפה העברית בלבד. כי את המילה חללית אני המצאתי. זה היה בתאריך 1.1.53. תירגמתי כתבה גדולה של שבוועון אמריקאי על תוכניתו של ורנר פון בראון, חלוץ הפריצה לחלל. האיש סיפר בכתבה על מה שיקרה בחלל בשנים הבאות — על ספינות-חלל ותחנות-חלל ואנשי-חלל וחליפות-חלל. כל המושגים האלה נראו לי מגושמים בשפה העברית. חשתי שיש צורך במילים חדשות.

לשם קידום הדיון על כיבוש החלל, מציע, העולם הזה, את המונחים הבאים לשימוש בשפה העברית ("העולם הזה", 1.1.53):

- חלליש,** ז' איש הפועל בחלל.
- חללית,** ז' כלי-חובלה לתנועה בחלל.
- תחלל,** ז' שדה המראה לחלליות.
- סילונית,** ז' כלי-חובלה מונע על-ידי סילון. שמטרתו לפרוץ את האטמוספירה של כדור-הארץ ולהגיע אל החלל.
- בסיס-חלל,** ז' כוננבלח מלאכותי, שיוקם על-ידי בניאדם בחלל הריק, בקירבה כדור-הארץ, ישמש בסיס לטיסה לירח.
- חללבוש,** ז' הלבוש המיוחד לחלליש, הבא להגן על גופו. להזינו בחמצן ולווסת את הלחץ.
- רסיס-חלל,** ז' רסיס של גרמי-חלל הנוע בחלל.
- מגן-רסיסים,** ז' מיחנן להגנה מפני רסיס-חלל.
- הומרידחה,** ז' חומר דלק לכלי-חובלה חלליים.
- חלליוור,** ז' כלי-נשק לשימוש בחלל.
- סופג-הלם,** ז' מיחנן ברנזי החללית, לספינת ההלם של הנחיתה.

ההצעות במאמר המקורי

כל מיני עיסקי-חלל פשוטות וענייניות. וכך, תוך כדי עבודה, המצאתי שורה של מילים.

רק אחת מן המילים האלה נקלטה, בינתיים, בשפה העברית: "חללית". כיום התרגלנו אליה עד כדי כך, שגם אני עצמי משתמש בה מבלי לזכור, בדרך כלל, שאני אביה-מולידה.

האמרגן והחשפנית

אין זו המילה היחידה שנולדה במערכת העולם הזה ושנקלטה בשפה העברית, כאילו היתה קיימת מאז ומעולם.

למשל המילה "אמרגן", אין היא מופיעה בתלמוד. היא הומצאה על-ידי אורי סלע כאשר היה עורך-המישנה של העולם הזה. או המילה "מחומר" (אורי סלע, כמרומזי) או "המשיר" (שלום כהן), או "סיפשי-שירה" (סילבי קשת). מעולם לא המצאנו מילה שתם כך. המצאנו רק מילים שחשנו לנו, ושהרגשנו פשוטות, כמו כחסרונן. הרבה מילים שימושיות פשוטות, כמו "אופנאית", "חשפנית", "יומוז", "צהרון", "קיצו" רים שימושיים, כמו "ח"כ" (מתחרו עם "רק"). היו מילים שהיו דרושות כדי להביע ריעה מסוימת. למשל: "מודרבים" (גרופים, בלעז), או "גברבר" (וגם כמרמר, פרד-חמורה). או מילות-גידוף כמו "כתבלב", שהוא צירוף של כתב וכבלב, כלומר עיתונאי-חצצר, להכביל מ"עי תונאי", המוכר את שרותיו בכסף. "בליקיני" הוא בגדים מרגם ביקיני (על שם קבוצת-איים

במשך שנים התחבטתי במציאת מילה עברית למושג "איש-חסידי-כבוד", זהו מושג מגושם ומבוזר. לפני כמה שנים המצאתי, בלי תיקוזה רבה, את המילה "יחצן" (ראשי-התיבות של יחסי ציבור, בתוספת הנו"ן הסופית של המיקצוענות). וראה זה פלא! המילה נקלטה עד כדי כך, שהיא נראית כיום כמוכנת מאליה. התחלנו כבר לסלק ממנה גם את המילה "יחצן", ולהפכה למילה פשוטה: יחצן, יחצנית, יחצנות. לא-מכבר חפשונו הגדרה לאנשים שהבילויים הם תוכניותיהם, מומחים לבילויים, כמו פוקה הירש המנות. המצאתי את המילה "בליין". נראה לי שהיא כבר נקלטה, ומקומה בשפה בטוח.